

6. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. <http://www.kmu.gov.ua>.
8. <http://www.president.gov.ua/news/19286.html>.

*Сухарська Лариса Вікторівна, аспірантка,
НАДУ при Президентіві України*

ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

В сучасних умовах перед територіальними громадами особливо гостро постають проблеми фінансування соціальних об'єктів, житлово-комунального господарства, проектів місцевого розвитку, утримання органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) та ін. Базовою умовою вирішення цих проблем є знання про елементи системи фінансового забезпечення розвитку територіальних громад (далі – ФЗРТГ), без чого неможливе прийняття ефективних управлінських рішень, у тому числі щодо активізації діяльності ОМС з приводу належного фінансового забезпечення розвитку територіальних громад.

Система ФЗРТГ, на нашу думку, складається з функціонально різних, але взаємопов'язаних елементів (рис.). Так, наприклад, неможливо оцінити в повному обсязі значущість система ФЗРТГ без розуміння її загальної мети тощо.

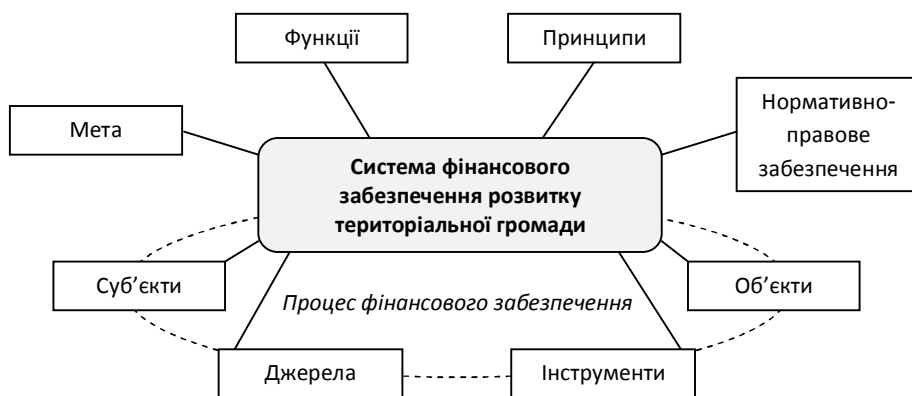

Рис. Елементи системи фінансового забезпечення розвитку територіальних громад (розробка автора)

Загальна мета системи ФЗРТГ – забезпечення соціально-економічного розвитку, підвищення самодостатності територіальної громади й задоволення законних потреб та інтересів її мешканців.

Досягнення даної мети можливе завдяки реалізації таких завдань: формування власної матеріально-фінансової бази, розвиток джерел надходжень фінансових коштів до місцевого бюджету, створення спеціальних позабюджетних фондів задля забезпечення розвитку об'єктів, розташованих на території територіальної громади, налагодження взаємовигідної взаємодії суб'єктів розвитку територіальної громади у процесі фінансового забезпечення

потреб її розвитку та формування ефективного комплексного механізму ФЗРТГ.

В процесі ФЗРТГ реалізуються такі основні системні *функції*: інституційна (полягає в підтримці розвитку інституту місцевого самоврядування та зміцненні його фінансових засад), організаційна (організація процесів управління, кооперації і співробітництва в ході надання громадянам місцевих суспільних благ), регулююча (базується на правовій регламентації використання грошових коштів місцевих бюджетів), розподільча (полягає у розподілі фінансових ресурсів між напрямками цільового використання), контролююча (відповідає за формування і використання фінансових ресурсів), стимулююча (полягає в створенні таких умов, за яких з'являється зацікавленість щодо збільшення обсягів фінансового забезпечення) та функція забезпечення життєдіяльності територіальної громади [2].

Ефективність ФЗРТГ забезпечується за умови дотримання суб'єктами фінансових відносин, в межах конкретної територіальної громади, низки *принципів*, а саме: функціонування ФЗРТГ як єдності системи ФЗРТГ, ефективного і економного використання фінансових ресурсів, гласності та відкритості у процесі формування і функціонування системи ФЗРТГ, цільового використання фінансових ресурсів, конструктивної взаємодії власників фінансових ресурсів, що впливають на розвиток територіальної громади, достовірності даних про наявні фінансові ресурси територіальної громади тощо.

Реалізація основних функцій з дотриманням суб'єктами фінансових відносин зазначених принципів може здійснюватись в рамках нормативно-правового забезпечення, в основі якого Конституція України, Європейська хартія місцевого самоврядування, закони України, постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, кодекси України, накази міністерств, рішення міських, сільських і селищних рад.

Функціонування системи ФЗРТГ забезпечують конкретні суб'єкти фінансових відносин різних рівнів і сфер, які керуються багатьма чинниками, у тому числі політичного, економічного і гуманітарного характеру. Основні групи суб'єктів ФЗРТГ включають: органи законодавчої влади (Верховна Рада України), органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, громадські об'єднання, вітчизняні та міжнародні донорські організації, фізичні особи та домогосподарства [3, с. 107].

У свою чергу, усі зазначені суб'єкти акумулюють фінансові ресурси на розвиток різного типу *об'єктів*, зокрема: соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист населення, культура та мистецтво, фізична культура і спорт, житлово-комунальне господарство й побутове обслуговування населення), транспортної інфраструктури, інженерно-технічної інфраструктури, інфраструктури підтримки підприємництва, охорони природного середовища.

Всі акумульовані фінансові ресурси суб'єктів ФЗРТГ, які можуть бути спрямовані на забезпечення потреб певної територіальної громади, можна

розглядати в якості *джерел ФЗРТГ*. В залежності від способу залучення вони бувають бюджетні, інвестиційні, кредитні, грантові [1, с. 13].

Сукупність засобів, необхідних для формування та використання фінансових ресурсів, являють собою *інструменти ФЗРТГ*. До найбільш впливових з них можна віднести: доходи та видатки місцевих бюджетів, місцеві податки та збори, неподаткові надходження, трансферти, субсидії, дотації, субвенції, пільги та преференції, державні компенсації, державне замовлення, інвестиції, фінансові стимули, кредитні продукти, норми амортизації, норми використання коштів у бюджетних установах, страхові платежі, програми та проекти соціально-економічного розвитку тощо.

Важливим для розвитку територіальних громад є оптимальне поєднання й системне та узгоджене використання фінансових інструментів усіх суб'єктів. Така узгодженість сприятиме покращенню функціонування об'єктів виробничої і невиробничої сфери, поліпшенню їх економічного та соціального стану на відповідних територіях, й зрештою розвитку соціально-економічного середовища функціонування територіальних громад.

Отже, розуміння сутності та складових системи ФЗРТГ є важливим не тільки з наукової точки зору, а й для ефективного здійснення своєї діяльності ОМС. Враховуючи, що ФЗРТГ залежить від значної кількості суб'єктів, їх головним завданням має стати координація діяльності ОМС щодо ефективного функціонування системи ФЗРТГ.

Список використаних джерел

1. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. / [Валентина Мамонова та ін.] ; Центр. громад. експертизи, Проект «Місц. екон. розвиток міст України». – К. : Центр громадської експертизи, 2013. – 176 с.

2. Панасюк Л. В. Сутність і функції фінансового забезпечення місцевих органів влади [Електронний ресурс] / Л. В. Панасюк // Економічні науки / 3. Фінансові відносини. – Режим доступу :

http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Economics/26446.doc.htm.

3. Письменний В. В. Місцеві фінанси : навч. посіб. / Письменний В. В. – Тернопіль : Видавн.-поліграф. центр «Економічна думка», 2012. – 200 с.

*Горблюк Сергій Анатолійович, аспірант,
НАДУ при Президентові України*

ТИПОЛОГІЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Нині ключовим ресурсом інноваційної економіки є знання, визначальним фактором її розвитку – інноваційна діяльність, а інституційною основою – регіональна інноваційна система (далі – РІС). Функціонування РІС передбачає виконання нею загальних координуючих функцій та формування основ інституційної взаємодії між підприємствами, науково-освітнім сектором,